

Mottagare
Regionstyrelsen

OECD-projekt, öars ekonomi och reformdesign

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna rapporten.

Sammanfattning

Projektet "Öars ekonomi och reformdesign" har för Sveriges del påbörjat analysfasen, den fas då OECD tar fram verktyg.

Övriga händelser under perioden maj och juni omfattar en workshop med svenska intressenter om dataanvändning den 27 maj, och en workshop om kapacitetsbyggande om kostnader med insularitet.

Ärendebeskrivning

OECD-projektet startade officiellt den 11 september 2023. Sedan projektstart har följande händelser ägt rum, tillägg sedan förra rapporten i *kursiv stil*:

- policydialog OECD Island Economies workshop, den 20 september 2023, där representanter från nio OECD-länder (inklusive Kroatien, Grekland och Sverige) presenterade och diskuterade sina perspektiv på ö-ekonomier;
- projektets Kick-off-möte, den 2 oktober 2023, under vilket projektbidragsmottagarna beskrev sina strategier för öar;
- en workshop och ett studiebesök i Aten, 29–30 november 2023, anordnat av TAIEX och Greklands Secretary General for Aegean & Island Policy of Greece, där mottagarländerna, OECD, EU-kommissionen och ett antal grekiska intressenter diskuterade projektet struktur, aktiviteter och resultat;
- en enkät med frågor från OECD mottagen av Region Gotland den 22 december 2023;
- OECD:s Startrapport för projektet mottagen den 23 januari 2024 av Region Gotland;
- Enkät svar från Sverige sändes till OECD den 8 mars 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Sverige den 15-19 april 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Kroatien den 10-14 juni;
- OECD genomförde en workshop den 1 juli 2024 om data;
- OECD överlämnade den 2 augusti 2024 utkast till diagnostisk rapport för Sverige till den svenska samarbetsgruppen för synpunkter;

- Den svenska samarbetsgruppen (Local Team Sweden som består av en styrgrupp och en projektarbetsgrupp från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun) lämnade synpunkter till OECD på utkast till diagnostisk rapport för Sverige den 27 september 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Grekland den 18-25 september 2024;
- Region Gotland, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Öckerö kommun arrangerade en workshop den 14-15 november med finansiering från EU-kommissionen om ö-säkring (island proofing) och användning av data;
- OECD överlämnade den 20 november 2024 slutligt utkast till diagnostisk rapport för Sverige för återkoppling från den svenska samarbetsgruppen;
- OECD överlämnade de första utkasterna till rapport för Kroatien den 10 december 2024;
- OECD överlämnade de första utkasterna till rapport för Grekland den 5 februari 2025;
- OECD presenterade förslag på reviderad tidplan och konceptutformning för fas 2 i projektet den 7 februari 2025;
- OECD överlämnade den 5 mars 2025 slutliga versioner av de 3 svenska kapitlen, nämligen Policy, Multi-Level Governance (MLG), and Cost of Insularity (COI);
- OECD överlämnade en reviderad version av 2 kapitel för Kroatien den 7 mars 2025;
- *OECD överlämnade den 9 mars de första utkasterna på de 3 kapitlen för Grekland, nämligen Policy, Multi-Level Governance (MLG), and Cost of Insularity (COI);*
- *OECD lämnade den 31 mars 2025 förslag på metodik för analysfasen för Sverige;*
- *OECD överlämnade den 15 maj 2025 dataanalys-rapporten för Grekland, Kroatien och Sverige, där rapporten bygger på data hämtad från EUROSTAT och OECD:s egna databaser och utgör en sammanfattning av de viktigaste trenderna baserat på klassificeringen av regioner som öar, kustnära icke-storstadsregioner, kustnära regioner eller andra regioner;*
- *OECD överlämnade den 27 maj 2025 slutlig policyrapport för Kroatien;*
- *Genomförande av workshop 1 i analysfasen för Sverige den 27 maj 2025*
- *OECD överlämnade den 5 juni 2025 utkast på syntesrapport om kostnader, Cost of Insularity Synthesis Report;*
- *Genomförande av kapacitetsbyggande workshop den 23 juni 2025 med Grekland, Kroatien och Sverige kring kostnader med insularitet.*

Bedömning

Lägesrapporten tar upp:

- Återrapportering från workshop den 27 maj 2025 med svenska intressenter om användning av data för island proofing
- Återrapportering från workshop 23 juni 2025 om kapacitetsbyggande om kostnader med insularitet
- Projektets progression

Workshop den 27 maj 2025 om användning av data för island proofing

Workshopen om användning av data för "island proofing" var den första av två för Sverige. Den andra är planerad att genomföras i oktober 2025. OECD kommer att presentera projektresultaten i november 2025.

Elodie Boulch, EU-kommissionen SG Reform, betonade vikten av att inkludera öars ekonomier för att nå EU:s ambitiösa mål för den blå ekonomin och lyfte fram nya utmaningar som försvar, resiliens och konkurrenskraft. Policys bör vara evidensbaserade och data måste omvandlas till konkreta åtgärder, menade Elodie Boulch.

Josh Wood, OECD, diskuterade utmaningar med data i Sverige, särskilt svårigheten med att samla och tolka data för öar som inte är sammanhållna kommuner. Det saknas data för att bygga nationell policyer, och öars karaktäristik är ofta osynliga i nationell policyer. Det behövs nationella indikatorer för öar som är praktiskt användbara, slog Josh Wood fast.

Felix Winkelmayer och Wolfgang Pichler från Tillväxtverket betonade behovet av bättre data för öar i Sverige. Det pågår arbete för att förbättra data, men utmaningar inkluderar att identifiera öar utan fastlandsanslutningar. Framåt ligger utmaningen i att identifiera geografin och koppla data till geografin, vilket tar tid och kostar mycket.

Under diskussionen om data framkom att små ö-enheter i Sverige kan dra nytta av öbornas egna upplevelser. Det finns ett behov av att ta hänsyn till säsongspopulation och helårsbefolkning, officiella data och öbornas egna upplevelser behöver kombineras. Det finns också behov av nationell samordning kring data. Regioner som Östergötland och Kalmar har arbetat med underlag för hur människor bor och uppehåller sig i skärgårdsmiljöer.

Carin Persson, Tillväxtverket, diskuterade insularitet och landsbygdsutveckling. Den nationella nivån behöver ta ytterligare steg, och Tillväxtverket har i uppdrag att stärka landsbygden. Det finns behov av lösningar för olika geografier. Landsbygdsnätverket, som består av 20 nationella myndigheter, syftar till att stärka regional utveckling. Vägledning och verktyg såsom "Landsbygdslabbet" är viktiga, liksom att öka medvetenheten om öars särskilda behov.

Prioriteringar och verktyg för öar behöver inkludera olika sektors betydelse såsom infrastruktur, konkurrenskraft, hållbar och grön ekonomi, samt flernivåsamverkan. Transport och transportkostnader är kritiska, liksom vatten

och tillgång till vatten. Befintliga verktyg inkluderar dialog med Skärgårdarnas Riksförbund och att bygga vidare på Tillväxtverkets arbete. Det finns ett politiskt intresse för ö-frågor, och det arbete som görs hjälper till att främja dessa frågor.

Worskhop 23 juni 2025 om kapacitetsbyggande om kostnader med insularitet

Från svensk sida deltog sakkunniga från Infrastruktur- och landsbygdsdepartementet, Region Gotland, Region Östergötland, Region Stockholm, Öckerö kommun, Skärgårdarnas Riksförbund. Övriga deltagare kom från Grekland, Kroatien, EU-kommissionen, OECD och CPMR Island Commission.

Workshopen inleddes med en presentation av Josh Wood från OECD. Presentationen handlade om metodik för att skatta kostnader för insularitet i de tre länderna: Grekland, Kroatien och Sverige (se bilaga 20250623 CoI Workshop Slides).

Därefter lämnade de tre länderna synpunkter på utkastet. Från Sveriges del välkomnade vi den ekonometriska modellens tydlighet och klarhet och de antaganden som ligger till grund för den. OECD har därtill haft bra data att arbeta med. Resultaten i sig är dock av begränsat intresse eftersom de endast omfattar Öckerö och Gotland (även om detta numerärt motsvarar mer än hälften av Sveriges permanenta öbefolkning). I det framtida arbetet skulle vi välkomna ambitionen att använda data för fler öar. Datamässigt är det möjligt, även om det kräver en del arbete med att sortera data.

I workshopens andra del presenterade de 3 länderna på olika sätt hur data kommer att behöva användas. För Sverige deltog Anna Hedberg, utredare i SVESAM. Se Bilaga SVESAM presentation.

OECD:s sammanfattning av workshopen framgår av Bilaga 250623 COI Workshop policy issues and takeaways.

Projektets progression

Den svenska arbetsgruppen bedömer i nuläget att projektets mål är nåbara för Sveriges del. Tack vare förlängningen av projektet till den 30/11 2025, finns utrymme tidsmässigt att genomföra kapacitetsbyggande seminarier, landspecifika workshopar i oktober och testning av verktyg från OECD.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-07-02
Bilaga 250623 COI Worskhop policy issues and takeaways
Bilaga 20250623 CoI Worskhp Slides
Bilaga SVESAM Presentation

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör